

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, професора Сосіної В.Ю. на дисертаційну роботу Тракалюк Тетяни Олександрівни на тему «Удосконалення фізичної підготовки кваліфікованих танцюристів на основі розробки диференційованої програми розвитку рухових якостей», поданої до спеціалізованої вченої ради Д 26.829.01 Національного університету фізичного виховання і спорту України для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Актуальність теми. Аналіз тенденцій розвитку спортивних танців з моменту, коли вони визнані видом спорту, свідчить про різке зростання вимог до композицій спортсменів і якості їх представлення на змаганнях різного рангу. Особливі вимоги пред'являються до спортсменів етапу спеціалізованої базової підготовки, коли вони мають честь представляти свій клуб на міжнародних змаганнях. Усе вищеперераховане вимагає нових підходів до організації навчально-тренувального процесу спортсменів-танцюристів, удосконалення системи їх підготовки. Відомо, що результативність змагальної діяльності танцюристів залежить від рівня оволодіння технікою змагальних вправ, а також від прояву гнучкості, координації, статичної та динамічної рівноваги, спеціальної витривалості, що можливо лише на основі раціонально організованого процесу їх підготовки. У спортивних танцях традиційно склалася така система підготовки, яка передбачає багаторазове виконання змагальних композицій під час навчально-тренувальних занять, без підкріплення цього спеціальним тренуванням, спрямованим на розвиток і удосконалення рухових якостей. Безумовно, відсутність науково обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку необхідних рухових якостей, обмаль інформації стосовно спеціальної фізичної підготовки спортсменів-танцюристів на різних

етапах їх підготовки не може не вплинути на ефективність процесу підготовки у спортивних танцях на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Дисертаційна робота Тракалюк Т.О. присвячена проблемі вдосконалення фізичної підготовки спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки на основі виявлення провідних рухових якостей з урахуванням особливостей і вимог до виконання латиноамериканської та європейської програм спортивних танців. Автор роботи не випадково обрала для своїх досліджень етап спеціалізованої базової підготовки, оскільки саме цей період вважається найсприятливішим для удосконалення різних проявів координації, а якісно представлені змагальні композиції набувають особливого значення у спортивній кар'єрі спортсменів у зв'язку з виходом на міжнародну арену.

У процесі роботи Тракалюк Т.О. розробляє і експериментально обґрунтовує диференційовану програму розвитку пріоритетних рухових якостей з урахуванням вимог виду спорту і особливостей змагальної діяльності спортсменів-танцюристів.

Отже наявність протиріч між вимогами виду спорту і ступенем наукового розроблення й обґрунтування засобів і методів фізичної підготовки кваліфікованих танцюристів на основі розробки диференційованої програми розвитку рухових якостей спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки зумовлюють актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження проводилося відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту (номер державної реєстрації 0111U006472) за темою 2.7 «Удосконалення системи фізичної та технічної підготовки спортсменів з урахуванням індивідуальних профілів їхньої підготовленості» та до «Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016-2020 рр.» (номер державної реєстрації 0116U001611) за темою 2.22 «Удосконалення тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях на сучасному етапі

розвитку виду спорту». Внесок дисертанта, як співвиконавця тем, полягає в розробці та впровадженні диференційованої програми розвитку рухових якостей у тренувальний процес кваліфікованих спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше

– розроблено і обґрунтовано диференційовану програму розвитку рухових якостей кваліфікованих спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки, яка містить комплекси спеціальних вправ, що використовуються для вдосконалення фізичної підготовленості під час індивідуальних та групових занять в спортивних танцях;

– виявлено провідні рухові якості спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки, які визначають успішність виступів спортсменів у європейській та латиноамериканській програмах;

– систематизовано тренувальні засоби і методи фізичної підготовки для спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки, які представлено у 9 комплексах вправ, спрямованих на розвиток і вдосконалення провідних рухових якостей танцюристів, встановлено послідовність їх використання в межах мезо- і мікроциклів річної підготовки.

Крім того в процесі дослідження:

– доповнено і розширено наукові дані щодо диференційованого підходу до розвитку рухових якостей танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки;

– набули подальшого розвитку наукові відомості щодо процесу планування спеціальної фізичної підготовки у річному циклі спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Практичне значущість одержаних результатів пов'язано з впровадженням в навчально-тренувальний процес спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки диференційованої програми розвитку рухових якостей, що дало змогу підвищити рівень фізичної, функціональної та

технічної підготовленості та покращити результативність змагальної діяльності спортсменів.

Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику підготовки спортсменів-танцюристів всеукраїнської організації СГОСТУ м. Києва (березень 2018 р. – грудень 2018 р.), у тренувальний процес клубу спортивного танцю «Аврора» м. Києва (березень 2018 р. – травень 2019 р.); у навчально-тренувальний процес учнів ліцею податкової та рекламної справи № 21 та Політехнічного ліцею НТУУ «КПІ» міста Києва (березень 2018 р. – травень 2019 р.), що підтверджено відповідними актами.

Основні теоретичні і практичні положення дисертаційної роботи оприлюднено на VIII-IX Міжнародних конференціях «Молодь і олімпійський рух» (Київ, 2015–2016), щорічних конференціях кафедри теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів (2015–2016), кафедри історії та теорії олімпійського спорту (2017–2018) Національного університету фізичного виховання і спорту України.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 7 наукових праць, з них 5 представлено в фахових виданнях України, 4 з яких входять до міжнародної наукометричної бази, 2 публікації мають апробаційний характер.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Достовірність ефективності розробленої Тракалюк Тетяною Олександрівною диференційованої програми розвитку рухових якостей спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки обумовлені актуальністю проблеми, забезпечені достатньою джерельною базою дослідження, теоретичним, методологічним і експериментальним рівнем проведених досліджень.

Автором чітко визначено мету, об'єкт, предмет і основні завдання дослідження, що дало змогу змістовно розподілити матеріали дисертаційного здобутку. Методи дослідження інформативні, об'єктивні та відповідають поставленим завданням.

Дисертант використала:

1) аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, Всесвітньої мережі Інтернет і передового досвіду тренерської практики, що дало змогу визначити ступінь розробленості даного питання, його актуальність і своєчасність;

2) метод анкетного опитування – для виявлення провідних рухових якостей спортсменів-танцюристів, які впливають на якість виконання змагальних вправ у європейській та латиноамериканській програмах, визначення місця, особливостей, структури та змісту фізичної підготовки спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки ;

3) педагогічне спостереження – для вивчення рівня фізичної підготовленості спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки;

4) педагогічне тестування – для визначення рівня фізичної підготовленості за допомогою загальновідомих рухових тестів і спеціальних контрольних вправ, а також функціональної підготовленості і фізичного розвитку спортсменів-танцюристів (антропометричні методи, пульсометрія, функціональні проби Генчі, Штанге, Індекс Руф'є);

5) педагогічний експеримент для перевірки ефективності розробленої диференційованої програми розвитку рухових якостей спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки;

6) методи математичної статистики (середнє арифметичне ($\bar{x}$); середньоквадратичне відхилення (S), значимість відмінностей (p), t-критерій Стьюдента, критерій Мана-Уїтні, критерій Уїлкоксона) – для обробки та встановлення наукової достовірності отриманих у дисертаційному дослідженні експериментальних даних із застосуванням пакета прикладних програм математичної статистики «Statistica 10.0».

Достовірність наукових положень обґрунтована тривалістю проведення досліджень (2015–2019); контингентом осіб, які брали участь у експерименті: провідні українські фахівці зі спортивних танців з різним стажем роботи у

кількості 51 особа; 30 спортсменів-танцюристів 14-18 років кваліфікації «С-А» класу клубу спортивного танцю «Аврора» міста Києва; а також адекватним плануванням досліджень і обробкою одержаних матеріалів методами математичної статистики при достатній мірі вірогідності.

На основі отриманих у попередніх дослідженнях даних був проведений педагогічний експеримент, який передбачав впровадження у навчально-тренувальний процес спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки диференційованої програми розвитку рухових якостей.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому та ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Дисертаційна робота складається із анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних літературних джерел та додатків. Робота написана українською мовою.

Загальний обсяг дисертації становить 220 сторінок, містить 31 таблицю, 18 рисунків. У роботі використано 201 наукове джерело, з яких 34 – праці іноземною мовою.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами й темами, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість дисертаційної роботи, подано інформацію про особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Теоретико-методичні засади вдосконалення фізичної підготовки спортсменів»** викладено результати теоретичного аналізу й узагальнено передовий досвід фахівців з проблеми вдосконалення фізичної підготовки спортсменів у складно-координаційних видах спорту, розглянуто питання особливостей фізичної підготовки у спортивних танцях, приділено увагу значенню, структурі та змісту цього виду підготовки спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки та напрямкам її вдосконалення.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» обґрунтовано й описано методи дослідження, адекватні його меті та завданням, обґрунтовано батарею рухових тестів і контрольних вправ для оцінювання показників фізичної підготовленості, а також подано відомості про контингент тренерів і спортсменів, які брали участь у дослідженні, описано організацію дослідження. У хронологічній послідовності викладені чотири етапи проведення досліджень. Матеріали другого розділу відповідають метрологічним вимогам системи виміру, оцінки й контролю результатів наукових досліджень.

У третьому розділі «**Обґрунтування і розробка диференційованої програми розвитку рухових якостей танцюристів у спортивних танцях на етапі спеціалізованої базової підготовки**» відображено результати власних досліджень. На підставі результатів анкетного опитування провідних українських фахівців зі спортивних танців виділено провідні рухові якості, що лімітують успішність виступів кваліфікованих спортсменів-танцюристів залежно від виду змагальної програми: європейської чи латиноамериканської. Слід сказати, що дане дослідження зроблене вперше і має неабияке значення для визначення спеціалізації танцюриста, його можливості проявити себе якомога краще залежно від рівня розвитку пріоритетних рухових якостей. Можна згадати, що визначення пріоритетних рухових якостей мало місце у окремих дослідженнях, але стосувалося інших етапів підготовки і не виділялося їх значення для успішної реалізації окремого виду змагальної програми.

У розділі представлено дев'ять комплексів вправ для розвитку рухових якостей спортсменів танцюристів, які включають не тільки вправи фізичної підготовки, але спеціальні танцювальні вправи, що поліпшують спеціальну рухову і технічну підготовленість спортсменів. Таким чином автор роботи підкреслює тісний зв'язок між видами підготовки, руховими якостями, що розвиваються та удосконалюються, і враховує специфічні вимоги виду спорту.

Після опису вправ для розвитку рухових якостей спортсменів-танцюристів подано детальний опис системи планування фізичної підготовки у річному циклі.

У четвертому розділі **«Впровадження диференційованої програми розвитку рухових якостей танцюристів у спортивних танцях та перевірка її ефективності»** представлено загальну характеристику показників фізичної підготовленості танцюристів до і після проведення педагогічного експерименту, проаналізовано зміни показників фізичного стану, фізичної та функціональної підготовленості представників основної і контрольної в процесі проведення експерименту, розглянуто гендерні відмінності у розвитку основних показників спортсменів і спортсменок основної і контрольної групи. Цікавою, на наш погляд, є методика пріоритетного розвитку найменше розвинених рухових якостей у трьох танцювальних пар, що апробована у роботі. З огляду на важливість підбору танцювальних пар за фактором сумісності, цей напрямок роботи можна вважати перспективним.

У четвертому розділі роботи підтверджена ефективність розробленої диференційованої програми розвитку рухових якостей спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки, що дає змогу автору рекомендувати її для впровадження у навчально-тренувальний процес у спортивних танцях.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** подається обговорення результатів досліджень, де одержані дані узагальнено та інтегровано в систему знань щодо доцільності використання розробленої диференційованої програми розвитку рухових якостей спортсменів-танцюристів на етапі спеціалізованої базової підготовки. Сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють, розширюють та отримані вперше.

Загальні висновки відповідають завданням дисертаційного дослідження. В цілому, зміст дисертації та представлений автореферат свідчать про достатній рівень підготовленості дисертантки, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що й дозволило їй обґрунтувати наукову розробку теми та розв'язати основні дослідницькі завдання.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Представлений автореферат повністю відповідає структурі, змісту та результатам дисертаційної роботи, а публікації розкривають основні її положення.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту та оформлення.

Разом з тим, у дисертаційній роботі присутні й окремі недоліки:

1. У Розділі 1 подано низку загальновідомих даних або визначень (фізична підготовка, фізичні якості, загальна і спеціальна фізична підготовка і т. п.), які можна не описувати у дисертаційному дослідженні.

2. Висновки до Розділу 1 дослівно повторюють окремі абзаци поданого вище матеріалу і не завжди виглядають як підсумування вищевикладеного.

3. В роботі часто зустрічаються повторення однієї тої самої думки (с. 46, 48, 71, 74 і т. д.), які можна було би переформулювати іншими словами або взагалі не подавати.

4. Результати дисертаційного дослідження, представлені у Розділі 4, занадто деталізовано описані, що ускладнює їх сприйняття. На нашу думку, краще було зробити аналіз отриманих даних за схемою, що включає результати основної та контрольної групи до і після експерименту, достовірність розрізень між ними, відсоткове поліпшення показників. Не має потреби у дисертаційному дослідженні систематично повторювати назву і зміст тестів під час аналізу кожного показника.

5. Для підтвердження думки про вплив рівня фізичної підготовленості загалом і провідних рухових якостей, зокрема на змагальний результат спортсменів-танцюристів, у дослідженні бажано було би зробити кореляційний аналіз, що безумовно підсилило би вагомість зроблених висновків. А результати виступів представників основної та контрольної групи на змаганнях до і після проведення педагогічного експерименту підтвердили би тезу про позитивний вплив розробленої програми на поліпшення техніки виконання танцювальних рухів і змагальний результат.

6. Для кращого розуміння динаміки показників спортсменів основної і контрольної групи слід було об'єднати таблиці додатків, у яких представлені

результати обох груп до і після експерименту.

7. В роботі присутні стилістичні помилки, редакційні неточності, помилки перекладу.

Перераховані недоліки та зауваження у переважній більшості носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науково-методологічний рівень дисертації і не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення творчих здібностей здобувача.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Тракалюк Тетяни Олександрівни на тему «Удосконалення фізичної підготовки кваліфікованих танцюристів на основі розробки диференційованої програми розвитку рухових якостей» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р., № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри хореографії та
мистецтвознавства Львівського державного
університету фізичної культури ім. І. Боберського

В.Ю. Сосіна

Проректор з наукової роботи та зовнішніх зв'язків
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
професор

А.С. Вовканич

Вігдук отримано 10.09.2020 р.
М.С.М.